לשון און לעבן

חדש-יסודנאל פאר לייטעראטור, מעאטער, קונסט און קולטור.

נומער 9 (הקטס 141) צוויילסטער יאר-גאנג מעסטקהבער 1951 לאנדאן

רעדאקטירט פון א. נ. שטענצל

אינהאלט:

אינהאלט:

א שטיקל חשבון הנפש (לנבוך ראש חנוכת השיר)..... 1
לייבעלע (קינדערזשרביטנע)..... 4
די ראלע פון נטורית אין דער ידישער נעשיכטע (אפהאנ)..... 5
נאריס פילאזאפיי (א הלאבנער טיפ)..... 9
די שיין אין די ציין. די א נייע (לידער)..... 12
קונסט בו די קאריקאלעס (אר איטערעטן)..... 13
.....א. נ. שטענצל
אייזיק מן יחזקאל ראבאל (דערצעהלונג)..... 23
נישט אויסזודערציילן (דערצעהלונג)..... 26
א זוילעק אין ויכוחים (נסיון)..... 29
דרייי שטעפ פרעמ ביכער (הומאר)..... 34
די דיאספאראן פון קרן קיסת ישראל..... 39
פראבער פון ציונים אין ייסטלאנד. פראפעסאר
היינריך לעווין..... 45
פראבלעמען..... 47
לעזן אין לעבן (1940—1951)..... 48
.....

פריים 1 שילינג אין 6 מענט

אבאנעמענט-פריים 6/- פאר 8 נומ'

אין אמעריקא 1.50 דאלאר 8 נומ'

By Appointment, Dealer in Antiques to H.M. Queen Mary

CAMEO CORNER

ALMANAC OF JEWELS

exhibited monthly in the main window

January Renaissance Jewellery.
February Busts.
March Sculpture by Mosheh Oved.
April Jewels by Suh
May Stuart Jewellery.
June Children's Jewellery.
July Cameos and Intaglios.
August Georgian and Victorian Jewellery.
September Antique Jewish Ornaments.
October Oriental Jewellery.
November Precious and semi-precious Stones.
December Devotional Jewels and Christmas Presents.

26 MUSEUM STREET, LONDON, W.C.1

Museum 0431

CLOSED ALL DAY SATURDAYS

LEYTON KNITWEAR CO. LTD.

MANUFACTURERS OF KNITTED GOODS & SPORTSWEAR

DEPORT - - EXPORT

518 Lea Bridge Road - Leyton, London, E.10

Telephone: STAmford Hill 2338

IDEAL TRIMMINGS LTD.

Manufacturers of Shoulder Pads and Fancy Goods

Prompt Delivery

118-120 CLAPTON COMMON, LONDON, E.5

Published and Edited by A. N. Stencl, 50, Philpot St., London, E.1
Printed in England by the Naved Press, 129-131 Cavell St., London, E.1

לשון און לעבן

חודש-זשורנאל פאר לימוד-אמור, פונאמענ, שפראך און קולטור.

נומער 9 (תקפט (140) צוזאלשטיר יאר-גאנג סעפטעמבער 1971 לאנדאן

א שטיקל חשבון-הנפש

(לנבוד דעם חשנה תשרי-תקפ)

צו דעם חשנה-מאכט וועל מיטן גאנצן נישמה קיין מרחמלן'ן און וועלט-פאליטיק אוודאי נישט; קיום אין עס צו חשבנריק פאר די חיילינע שעה. חשנית + דעד -וועל מדינת בי יאמרי ניט אריין אויפן רבינו של עולם רעניי בעפ' ניעלן מיר דיך נישט אפגעבן ניט ניעלנע עם איז מדינה. און אויך נישט אפילו מיט ישראל. כדי די נישט כדיבע צו שענקן ניידל די אין דאך קוין א נוזינה די אלע מיינות.

אויב יא טראדיציאנעל צו דערמאנען די פעלקער. אין נענזע דער -נכון תן מחדש- ראשו חייבאר נאר מיל אקטואלער. די אין די אלע ישאן איז ווען אוט. און די תפילה -שמחה לאורצי השטין לעזיך-. די טיף מיין ביזי ד מחצלל זיין אין די קילבע, נאכמן ווערטאר. חייל מיר האבן שוין אכטער לאנד מיר קענען אכטונג אויפנעם בעליבהים אין טראכטן מאר אכטער מיינה מיינם אמיינט.

צו ראשו השנה נאכמן א יוד נישט קיין מרחמל. נאר — א השבון-הנפש! אין די קינדין זעגט דאס יוך אכטער השבון פאניט. ווארים חייבול אין דאס נאר איבערנעכליבן מיין אכטער נאכצן נשמה, מיין אכטער רעליגיעזער התלהבות אין ניישטלנבער אין ניישטיקער טעמפעריסטיקים—נאר דעם חי די 6,000,000 יידישע נשמות זייגען אין די פלאמעס פאשיזמעס (ערשטענס!) — איז דאך שוין כמעט קיין מיצן נישטא.

כמעט יאבן דיך נאר אריס רבנים אכטער יעד שאבער חעלם נאך בעפארע שטעלטע. נישטלחים רעגיע דיך דאך נישט דא. ווארים דאס נעמער צו אנטערע מיינה ענינים...) אבער נאכץ זייגען מיין די רבנים זיבן באאמת על התורה ועל העבודה. אין אויב די ישבות יאבן דיך אריס אכטער יעד העלם נאר תלמידים. אין דאך נאר. (לייזער אין נעבענ'ן כדי דאס -טרעטלי- ואל קאנען חייטער פונקן...

רעליגיעזע טעמפעריסטים. פילאזאפישע יידישע חסידה. צי פסילו מיטי פילאזופים אנדער חיזוקים של הכלי יעדר דאך שוין נישט אריינגעזען אין אם די אנטוואלנג (דאס ריטואל-רעליגיעזעריסטי. דאס -באאמי. שחשטם. מחלים. מיניסטערים. צי בעל מכירהויקע דאבריס אין רבנים. דאס נעמער דיך בכלל נישט אם אין דעם ענין. נזה. מען לערנט נאר א בלאט נמרא. די -קרעטלעריי קאנקורידן נאר אפילו אין אם ניין שוין אפילו אן נרידטע ריטעריסטם (דאס

לשון און לעבן חיבשט אלע דינע בישארנפענער אין דיינער אין אלע יזין בבל מקום שהם א כתיבה וחתימה טובה. מ. ל. שפיטצער.

„מריינם פון יידיש לשון" חיבשטן אלע ווינטשן פון ווינטער בישולדיקר. דאס עילם מין די לימארישע שבת נאכ' מישפחה אין אלע יזין בבל מקום שהם ושנית ישראל. א גוט יאר ביז כל מיט. אין א כתיבה וחתימה טובה—

דוד קאנפינא

משה קיבד. פרעזידענט פון „מריינם פון יידיש לשון", חיבשטם קיובים אין פריינם. קאלעגן שרייבער. דעם עילם פון די לימארישע שבת נאכבישפחה אין אלע יזין בבל מקום שהם א גוט חיים ושלום.

יהודה ביקסם פרה פון מאכ' נטר, ווינטען ווייטר בישפחה, באאמב' טע. די „מריינם פון יידיש לשון" אין „לשון אין לעבן" א גוט יאר פים כל מיב. אין א כתיבה וחתימה טובה.

מנשה וויינגראט. פרוי אין קינ' דער, ווינטען ווייטר בישפחה, נוטע מריינם אין באקאנטע א גוט יאר א כתיבה וחתימה טובה.

מאקס קאהען. דער מיטער פון „די ביינל מפרישטערין בים דערפערי. ווינטען ווין בישפחה. קיובים אין מריינם דא. בעבר ליט. די „מריינם פון יידיש לשון" אין „לשון אין לעבן" א כתיבה וחתימה טובה.

יצחק מאנדעלבוים אין פרוי ווינטען ווייטע קיובים. בישפחה דא אין לאנד. אבטריקא אין האלאנד. אין מריינם בכל מקום שהם. א שנת חיים ושלום אין א כתיבה וחתימה טובה.

אייזיק באלדבערג אין פרוי ווינטען ווייטר בשפטער. אייזיק אין אריגינל. שוואגער אין בישפחה. די „מריינם פון יידיש לשון" אין „לשון אין לעבן" א גוט יאר. ווארטינג פון מאכרישפאת שבת נאכרישפאת. א גזונטע אין גליקליכר יאר.

מר. שולמאן ווינטען ווין בישפחה. קיובים אין מריינם. דא אין לאנד אין אין מדינת ישראל. א שנת חיים ושלום אין א כתיבה וחתימה טובה.

רחל מירסקי ווינטען אין ווינטע. נעמר אין שוואגער אין די שוויין. אין ברודער פים ווין נאדי אין קינדער אין אמעריקא. אין אלי בישפחה אין מרינת ישראל. אייך אין מריין אין אלע מריינם אין לאנדאן. א גוט אין גליק לעבן יאר.

אברהם מאסקוזער ווינטען ווינע קינדער דא אין לאנד. קיובים אין מריינם בכל מקום שהם. א שנת חיים ושלום אין א כתיבה וחתימה טובה.

ליבי מריזמאן ווינטען אלע קיובים אין מריינם. די מריינן מענ' בין בים אריבשטער ווינע. א כתיבה וחתימה טובה.

אזמא אין סיזני קעמרער ווינטען א נעזונט אין גליקליבר יאר ווינטע בשפילינ אין אלע מריינם פון „מריינם פון יידיש לשון" אין די מרוינן'מעקערע בים אריבשטער ווינע.

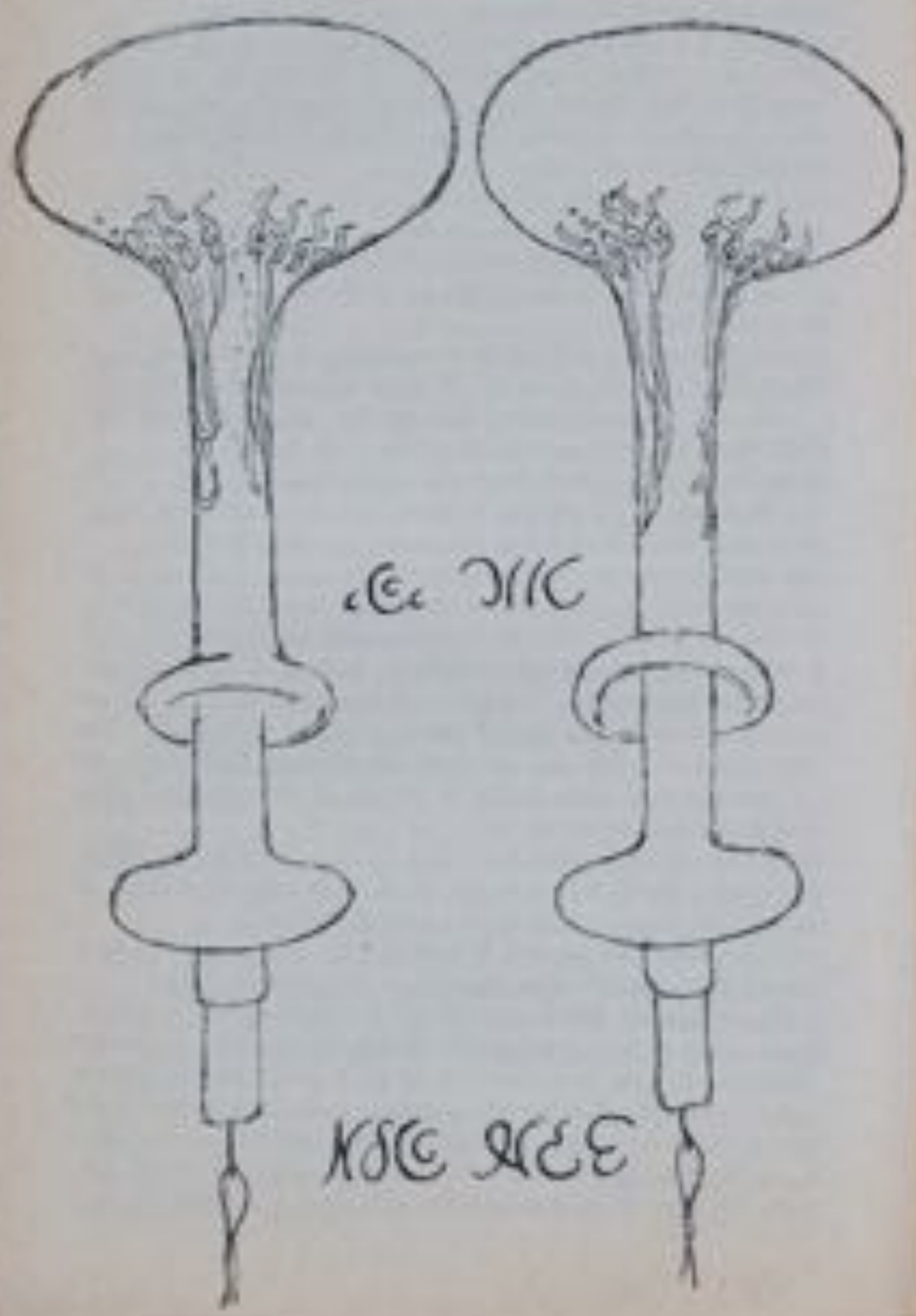
פרץ אקערמאן ווינטען ווינע קינדער דא אין לאנד. בישפחה אין אלע מריינם. בשפילינ. „מריינם פון יידיש לשון" אין די רעדאקציע פון „לשון אין לעבן" א גוט חיים ושלום.

אברהם שפיגעלמאן אין פרוי ווינטען ווינער קינדער דא אין לאנד. אין די בים ווין בשפילינ אין אמעריקא. בישפחה. מריינם אין בשפינ. א גוט יאר אין א כתיבה וחתימה טובה.

מרם טאבאכניק ווינטען אלע קיובים. בישפחה אין מריינם בכל מקום שהם. די „מריינם פון יידיש לשון" אין „לשון אין לעבן" א גוט חיים ושלום אין א כתיבה וחתימה טובה.

אברהם בערמאן אין זון דוד בערמאן פון קלעפטאן. ווינטען בישפחה. קיובים אין מריינם דא. בעבר ליט. די „מריינם פון יידיש לשון" אין „לשון אין לעבן" א גוט יאר אין א כתיבה וחתימה טובה.

העני ראזענטאל ווינטען אלע קינדער אין אריבשטער אין די נאכבן בישפחה אין מריינם. די מריינן בעפ' בים אריבשטער ווינע. א כתיבה וחתימה טובה.

דאָס איז אַ מעשׂה וואָס איז פּאַסירט מיט אַ יונגן מענטש.

דאָס איז געווען אַ יונגערמאַן, וואָס האָט זיך פֿאַרליבט אין אַ מיידל.
אָבער ער האָט נישט געוווּסט, צי זי האָט אויך אַזאַ ליבע צו אים.
ער האָט זיך אַ מאָל אַרומגעדרייט אַרום איר, אָבער זי האָט אים קיין אויפֿמערקזאַמקייט נישט באַוויזן.
ער האָט אַפֿילו אַ מאָל אַ ווארט צו איר גערעדט, אָבער זי האָט אים אַ קורצע ענטפֿער געגעבן,
אָדער אַ שפּאָט אויף אים געטאָן.

דער יונגערמאַן האָט זיך אַ סך אָפּגעקוועלט, ביז ער האָט זיך אַ לעצטע מאָל אַ האַרץ גענומען,
צו גיין צו איר אַהיים, כּדי אַלע ווייטערדיקע ווייטיקן אויסצוהאַלטן.

ער איז אַהיים אַרומגעגאַנגען אַ פֿולע שעה, ביז ער האָט זיך אויסגעטראַכט, וואָס ער וועט איר זאָגן.
ער האָט זיך אַ סך אויסגעקלערט, ווי ער וועט זי אָנרעדן, וואָס ער וועט איר זאָגן,
וואָס ער וועט איר טאָן, כּדי זי זאָל אים ליב האָבן.

ער איז צו איר אַהיים אַרומגעגאַנגען אין אַ שיינעם אָוונט.
ער האָט זיך אַ סך אָפּגעקוועלט, ביז ער האָט זי אָנגעטראָפֿן אַליין אין שטוב

דאָס אַז דיין מקור זיך תגיד.
אָן וועדר דער זיי טראַנסמיטירט
דאָס מיר'ס אַ קראַנקע שפּלע נעמען.
אין מיר'ס שפּלע זיי וועדר אַ גם
פֿרייבער דאָס קריטיק
אָן נעכליבן ביים נעשיכטעס לעבן.

אינם רבינוס הקדש אירם פּלאי־פּלאָמ
פּאַרוואָס דאָס דער בעל־שכל מיי אונז קיין קיום?
זיילמט אויך ליין דאָס טיינעץ פֿרעבלעם
עס מ'קלונג בליישטעלע צו היילף נעם!
חעסטו כחוף עין נעמונעז
ציסטין מיר טינף צוזיי באַזוילטן דיינעז.
דעם בעל־שכל סעלם דער חיי
דער עיקר העיקרים מין אל־חי
קען דער בעל־שכל אליע תורה נעזיכ טיט נבורה
אָן זיך טיבלען אין לוסטיקן יום מין שכלהיקן נאָם צעז נאָל.
לאָזט מען אים ניטש צריך אין היכל מין שירה.
זייל זיין פֿרעמאַשטע נעמה איז טיט אין נמא
היפּ מ'סעלט אויר חיי צו דער תנ"ך־נאָל.

נאָר א פֿרעמ קטעלט דיך אויבן.
זיי אין א וליכן האלו א קיינער ניין
־סטרויפּם לאָזט מען אן אפיקורס
— זאָל אכזבר נאָם מין אמת שומר ומצית זיין! —
אין בוילפֿונדיקן וויינטרען מין יחזות ניטש פֿריין זי
קטסערס פֿ'בליישטעטעלע!
־ס'איז דער נאַנץ פּסוק אָן אריגאַל!
דאָס אפיקורס (זיין מטפר־דיקנדיק לכל) מעלט אים זוייענן צום מטפר מין
תנ"ך,
אין אי דאָס מעלט. מעלן דאָר די קלם עסרה ־אני מאמינים אין מיזוז!
אויר מעלט אים זי זוייענן מין אויר. אלכה אין אמת צום רוצייל,
אין ס'מעלט אים אפילו דער אויליע־נאָר. וואָס כאפּטסם אויך נייַ.
אין היכל אליקם.

אין וויי נירים זי רשלע מין דער נימטריא אין אנטער רבריהוטים קאָל ניט זיך
איז זי צו דער רשלע מין דער אמרת. אמת אין ניטן אריגינעלמאל־קליין
אין זי. וואָס זייטן מין יחזות פֿט דעם ניטן מיר.
זיי וענען זי בפֿליכטעלטסט קינדער מין נאָם.
זי העלן שוין בליבן אויף זייערע נעפֿערלעכע זיטן
זייל וואָס ליד מין יחזות אין זי ליבער זי וואָס זילבער מין טיטן
אין וויי וואָס נאָלד מין קבוציות:
כיאַז זי כער ניזאָ אין השרעם לבעטערלע חענן משיחן
זי שלע קאַלטע לאָנישע טיטטעמען מין זי נשאַמטעריעע טריבן.

יוסף נוימאן (תל אביב)

מאַרים מיליאָנער

(פֿ תל אביבער טיפּ)

פֿ חיבער. פֿ ראַרער. עפּעס פֿ נס. פֿן דער כעסטס בריפֿעל זיך ניפֿט אין
אין דער העלפֿט קפֿנטס אים טרעפֿן אין קען חיזקל מין שטאָם. מפֿציעל
פֿבער אין דער נעסטס מין מרבי־מסחרי (חאנדלס צענטער).
אויף אים קען מען נאָם זאָל פֿ טאָל בויל «זי כען ניט אים ניפֿט —
דאָרם חאָסטס קיי".

כאַרים „מיליאָנרי — פֿ סטרויפֿער (שפּאַנישליסטער) „דאָן־יואַן". אָן אל־
סער קאַוואַליר — אין פֿ לעכטריק רעקלאַמע טער אלץ בפֿויל־פּחזקות. העלטע
חענן אריינעכראַכט אין לאַנד דורך אנטוצרע בריפֿער מטרים־פּחזים. מין
דער נפֿרער העלט.

אין כפֿנ ניט קיי דיך פֿ טטרעפֿע אים — אין פֿ טראַנ ניט פֿ זוכן
שוואַרצן צילינדער קראַפֿטע היט. טטרעפֿע נעלע לאַנטן. פֿ ריכטיקער
פֿטטריקאַנער „טטפֿער טפֿנ". כאַפֿאַנען מין טרעפֿן אין מין חכמן ניט פֿלער
קאַטן אין רעדט אויך אין קיין ענם לעבען אטטריקאַנער פֿטטרעפֿע — אי
פֿפֿאַרפֿאַנ. וואָס העלפֿט אריבערבטען פֿ נאַרל, אפילו פֿ בלינדער קען אויך.
טרעפֿן.

פֿ צוויים כאל ניט קיי פֿ קריך אויף אין פֿ קער „טטפֿאַרלטפֿן־זוכן".
בריפֿע אין לאַנג וו וואָס יידישע נלות. ניט אויך דיך אַרויף פֿ העל נעל
רעקל — נזר. ס'פֿלאַנט קיים פֿ קנאַפּל צוצוטאַלן. אויפֿן קאָפּ פֿ מין טער־
קיפֿן פֿפֿפֿנכ. אין פֿוא הילך ניט קיי דיך פֿ לאָ־אַרויס אין כאָם טאַרטיפֿן פֿ
וי פֿרטיקל — פֿטטנ טאַכטן טיטאַרטפֿן. וואָס חען זו נייטפֿ־נכ פֿנטפֿן פֿי־
ניט קיי ויי. טפֿנטפֿ קנטט. עפּעס פֿ קיינפֿ בי פֿ קנאַפּל אין קע נים פֿ
פֿפֿרינג פֿרויט מין טאַכטל פֿ־ פֿטפֿאַרל.

אין ניטן מין פֿ העלן נאָפּ — פֿ ריי־צוטאַכטליף: זי כאַנפֿ פֿלאַרנפֿיר.

ಮೆಂಡಿ ಕ ಬಟ್ಟಲಿಂದ ಇಷ್ಟನ್ನ ಹುಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು ಬಿಟ್ಟು ಹೊಟ್ಟಿಗಾಗಿ ಬಟ್ಟಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವರಲ್ಲ

ನೆ ಬಟ್ಟಾ ಹೊಟ್ಟಿಬಟ್ಟೆಗೆ ಹುಟ್ಟಿ ಇಷ್ಟ.ದಾಟಿ ಬಂದ ಕ ಬಟ್ಟೆ ಹೊಟ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟ ನಿನ ಇಷ್ಟಬಿಟ್ಟ ಬಂದ ಬಟ್ಟೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆ — ಇಷ್ಟಬಿಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ.'

ಬಟ್ಟೆ ಹುಟ್ಟಿಂದ ಇಷ್ಟಬಿಟ್ಟಿಂದ ಬಟ್ಟೆ ಬಟ್ಟೆ ಇಷ್ಟ ಬಟ್ಟೆ ಬಂದ ಕ ಇಷ್ಟಬಿಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆ ಬಟ್ಟೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಹುಟ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟ. ಹುಟ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಬಟ್ಟೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆ

ווי שיין איז די ציים

ווי שיין איז די ציים וען עס גייען די בלומען
מיט קאשטלעך פולע אויגעס לייכטיק נאר.
אין פלוטערלעך ווייסע שראפ אויף יעד שיטן —
ביימער טוים זיי מרעלן מיט גאלד־בלאטער.

ווי שיין איז די ציים נאר מיט מילן רעזוואכטן
ווען ליבסטע וואס זי האסטו טוים אויר יעד באפעלעך.
צו טרילן אין קיטן אויר טוטל דאס צוואכטן
וואס איז דאך ווען גרעסטער נאריזם אין דער וועלט.

דאס קלאפט מיין האראן. צי זי וועט נאך קומען.
אין קומט זי. — דער וויליקסטר ביימער מיין טרייד.
וען זי האסט שרוף אויף וויין שוים זי וועלסטן
אין וויינסט זי אין נעץ מיין פארבלומטסטע וויד.

ווי שיין איז די ציים מיין דער ליבע אן קומען
וען פיאלעס שלייף וויים ניטש וואס פיזיל אין עם טוט.
וועלכערקס ניטש דאס נעכטס. אין טראכט ניטש מיין כאנץ.
אין לעבט נאר שליין טוט דער ליבע־מיזוט...

ווי א סייך . . .

וואס כ׳האב וואס ניטש וועלט
כ׳האב טוים חברטער וויך באשאפט
אי די שטיינער שפרינג הארט.

וי וואס שלעפט שטיל דערטראגן
קיינמאל ניטש וועלסטו פיר.
באמת מיין הארץ וואס ווייך וועלסטן
אין וועטיציקס ריין וועטס.

אטם וועלסטן אין דיין פנים
ווי א בלום אין פולטן בלייך.
אלץ שטיינער שטיל פארטראגן
וואס הארץ ווייכס ווי א טייך...

ביימרים בעקערמאן

קומט צו די קארוזעלעס

נאכמערי מיקשטער קערדשטן

אך בין וועטשטענען אויף שטעלסי בריק בשעת די זון איז אוטשערעקשטענען
אין נעקטקס ווי די שאכטס מין דער נאכט האבן זיך אויסגעפארים אלץ נאר
אין נאר אראבער דער עסטוב.

אויף מיין רעכטער ווים איז נעלעגן טשעניג וואלק. דאס לעצטראפישע
נעמל. וו׳ עס האבן נעווארטן די ווינטער. בשלעי אין דאסשענן־קוריבער מין
ביזנעטן ישראלטערס, דאס נעמל. ארבער העלפן די ווינטער מין שטאקי ווייל
אין וועיטיס וואטשלער בלאנטשן נאר אלץ פרוס. ווים דער באוועשטוב מין
די קענער מין ווינקע שוישטן אין בילדער. דאס שפעלטן פֿ דאס שוין בי
טשעלי ריטס אין אלץ ווינע נאכטלעבן שטיוונטן.

עס איז נפטען א פסאראשט. דאס וווטשלעלן דאלט ווכער נעמעלן. וי
די באריקעס אין שיילעך ווערן אלץ נוטקעלער אין טוטקעלער בעת די נאכט
טאלט צו. אין דאס וואטער פאריאנדלט ווך אין א שטאל־טוויקיט. אין ווינטער
אלוועג וועכט ווך אויף א ווינטעריקע. ווינטיק־בליק פארק מין ווינטער דער
באטערי בריק.

פליגלינג דאס עס א שיבער נעמען טים הינטערטער נאלדענע ליכטער.
דאס דאכן ווי נעטאכטם אויפן ליכן בריק טייך. דאס אוי בליו נעווען אז אפ־
שפוילונג אין וואטער מין די פראנטס־קאליוטע לאטטערלעך. דאס ווינען
נעפאלנען אין דער ליכטן. באלד דאכן טוינטער פארבריינע לעמאלעך פרוצ־
טוינן צו טוקלעך הינטער ווי. אין דער קלאנג מין שטילער מוויק דאס ווך נע־
נעמען שפרינג אינערן וואטער.

פיסאטאל אוי עס טיר קלאר נעווארן. אז טעננטן אויפן ווך הינטער טיר
אויפערמונין וי בריק. לאנגוויק אן פליידערוויק אין כמעט שטרויכלענוויק
אויס אינערן פונקטן אין דער ווייג אויפיצוינין ווך אן ר ־פלעזמור־
נאדעננטי מין דעם באטאני פארק. אין ר טוינטער ווינע וי נפטטען מין
אלץ עקס לאנאד. מין ווינטלעלן אין ווינטעלל. מין בעטאל נוין אין
נראנדפאווי. אין מאטא אויך מין דאס אריסטאקראטין בעיטער. ווייל מוי

...האלידעי־לידער

אויסן ברעג

I

אי איז דאס וואל אזוי ווידּ אנגעפלאגן אינזם.
כ׳טרעף שוין בים ברעג בעריגנטריקער שוים!
אזן דאס לבנה — פּפּפּליטניקער יָם.
דאס מען דערזעט עס מן דעריזיען שוין קיים.

אזן אי איינע הכנה שטרעקט זיך צו מיר
איר עס הי מן א נישפּע מן ים פּויים:
פּוּנ פּפּרוויצניק בלעקלדיק נעריים
דאס פּלוליכם דערזען פּוּנ שיינע שוין בלויז.

II

איז דען נישט דער ים דער וועלבער הי נעזונ
פּים זיין נעבויז. נעריים אזן בעזאלטין פּארטפּ.
איך נאר. אפּנים נישט מער דער זעלבער מן —
א נילם מן אנטפּר דער צוגע נעריטן דפּם פּם!

אזן פּם דפּם מסתּמא נאך טרעקלעבער זיך
חזן חשקלדיק שוי צו דיר קומען כוחל צוזין;
אז פּים זיך נעזאלטין נעבויז דער ים
אנגלויפּם א פּרעמדער שוי. הי חעמט הי פּם שישפּ זיך.

II

אז צו פּלבריכ פּימז דאך נעמען א מיך.
אפּיליו צום לעבן אזן מסתּמא איך צום טויט!
סייער פּרער טפּענער פּם נעמט דאך אז ענד.
צו די הנעם אז צו דפּם וואס די האבן אויפּנעמיפּ.

ביים ברעג. אזן זאמד. אריבערטין שלענער
אמטער ביים א קינד איך דאלם פּם פּארפּשלין נעקומען — — — — — — —
הי פּרעמד. הי טרעקלעך דערווייטערט מן פּיר
מיינ אויפּנעמ אומבאלאנענ שוי הנעם.

כל טוי בליבן אלע מעגלות שלמאל קיגרער אזן דאבן אן פּרט כעקאפּפּט
אויסנוי הטאל צו דאבן מיז קיגריפּנ פּרייז.

אך דאב מיך פּברעקלאבן אזן דער כפּפּנ אזן מיר זיינע פּריין אזן דער
נאפּ. דאפּ פּיזם צו דו «פּסטיזואל פּלעטוויר כפּרהב».

אריבערזיך דאב אך מיך נעפּילם הי אזן פּ פּפּנפּפּטפּרם. כפּרביפּטפּם לאנד.
אן פּרט ויכטיפּלם. פּפּרפּטפּיט דך. אן דאלזן נעפּיזנ דיך די אלע דאבן. דאפּ
מען דפּם אזן קני־אויליאבד. די קאריזלעם אזן הפּטפּאוקעם. די מעזנ כפּנפּ
באנולעך אזן דאפּ נרויפּנ רפּר. וויי אריך די פּריילעכ קינדוהבבי. פּם דאפּ
אלץ קען מען. נפּפּיילעך. נעפּיזנן אויך אלע פּאריילונפּ פּלעבפּי בי יידיפּ
פּרבר אויך א «בנק־הפּלידעי».

פּם אז אבער קינפּיק. אז פּ מיפּטפּרם הפּבם דאפּ דיך נפּ בפּפּיליכם אזן
דער אריאנויזונ מן פּרט אז פּארב. אזי בילם אויסכרינדנריק דאפּ דער
קאריזויק. דאפּ נים די «פּלעטוויר כפּרהב» די נעטעריכ אזטפּפּטנרב אזן
ריין. אבער. פּם אז אן פּרט «מזנכפּם־זויז» — אבער מנפּאיפּ מיזונ דאפּ
אך זאב נפּ דערך כלל נישפּ אריכטבן בים ליינבר אזי פּארפּאקפּאל. פּם
אז נישפּ פּנר אזן נישפּ וויכטיכר זו פּ הארפּאנשער פּזנזפּפּיפּ מן דפּם ריין
נעצלבן — די לאבנ פּלעטפּ. זו פּם נעפּיזנן זיך די נפּעטפּבן — אזן דפּם ריין
פּאנפּאטפּן — זו דאפּ פּרט. זו דערוואקפּנב קינדר קנבן אריכטלעטנרן
אריך בישבר אזן זיך נזבקן די עלעקטריפּיב טאריבנן אריך אזן
אריפּ א דערך מן בישפּער־קינפּלער. וועלבע באזיבן אבנרזיפּם א נפּזיבן
חזן פּאר הנפּאר.

אזן נאר די אלע אבווידנבן. אזן נאבן באחזנדבן די פּרעכטיק בלזבר
בישן די טנראבן די בירראפּנב. דפּם זפּאלפּיפּן נאריב. די אפּחילאבן
אזן דאפּטעלבר. קבן מבן זבן דערייבב אנטבקן פּייבן חיטל. פּרבר א פּאר־
יאנטפּ־נפּאבנרל. דערנאך. נאר א כאלבים אזן א קאבב פּרבר א דפּפּטאראן
— זאראן דאריבן א כר אויבלבב — אזן א נאבן אזן דפּם הערלבבן נאבנ־יאל.
קבן דער אפּזערפּילבער באזבקר פּריינבן אזן דפּם «ריזנדפּיזי» עפּאפּטר.
וז נר. דאפּם פּירם אריך א «בזיק דאלי» בזן די צישן בזן דער קבפּינן חיקר
עפּריא אזן וז דאפּ פּוכליקבם זינבב בים די רבפּריינבן בזן ליזער אנטפּר דער
באנליטנב בזן א פּיקב. פּם אז אין נישפּ. נעלזנבבב אמזזיבב.

נאר אפּ דפּם פּלבם אז אזי נים פּארפּבראפּאבדן אזן דער קילקים בזן
דער נאבפּ אזן בז קינב. אייב אריך פּארזילם זיך. אן פּרבנב בזן א נזיל. דאפּ
זפּם אזים וז א נלנזל בזן דער עבולפּער פּיזפּיים נעל נזזן. אזן פּם אז אריך
אזי בים זיך אביזבראזבבן בים זיך אנטפּר די לאפּטערלבן. כרי זיך א
ביפּעל אפּבזזבן אזן אפּטר אריך בז כאפּן א בליק אויפּ חאפּטר. דאפּ פּיינפּ
זיי א יואיעל. וז א קאליזפּאפּאפּ בים טריבנער ליכטער. אזן אזזן בזפּ טפּעזיי
נעפּל אזן זיך בז וזנדערן בי וזזיפּטלבר אזן זיילי וואלבן נעזנבן. אייער
דאכבה בי אפּא פּארפּ אנטפּאנב אזן א פּכבזזיריפּבר נפּבנב.

אזן אז כ׳וועל דעם ים באזינגען אציגד

אזן אז כ׳וועל דעם ים באזינגען אציגד.
עס וועט דאך נאר א חיסכולע זיין. ניסט קיין ליד,
ניסט אום צו באהונערן אזא בין נעקומען.
נאר חייל פארנאסטערס כ׳בין. קראנק אזן מיד.

ניסט קיין נעפאלאפל כ׳פארגעס. וויפן עד רעדסט צו זיך.
אזן ניסט זיין נאטן וועג צעבעסט עד וועדס ;
א קראנקער. צעבראכענער. אז אויבפאלפענער.
דעם צוויינטע נעבויט פארנעסט עד רעג אזן רעזיגערס!

אזן דער ים יאק דער יס. ניקאן אויפקלינן מן אים!
זי נעפאלטיק ריפאל ניסט זיך אין א ברעג צו אים וק.
אזן צוטאל וועג פאראבערטיס שוין נריטיק זיך כעם.
עד צים זיך צוריק צו זינק טיפענישן — עזם דוא!

אבער וועג כ׳וועל קומען צו דיר שוואך אזן נעבראכן.
אזן ניסט פארנעסן קענען זיין נעפאלאפל כ׳וועל נעד.
אין זי אכולישן אזן חז זיך צוריקנינן!
אין ברעג וק. צי א דוא אזן אז אויבפאלפענע טיפער!

דעמאלם וועג כ׳וואב נעזונגען מיין ליד צום ים

א יס־שטא ניט פריסקוריק נאווערס
נעפאלינע מוזע פיפע. נעפוים פוזע קאיק
אויף די הערצער נעזעסן כ׳וואב די זון
אזן נעפערייטס ניט אוי אויבער טאל אזן באוע.

דעמאלם. וועג כ׳וואב נעזונגען מיין ליד צום ים.
אינזיכן טיפים נעבליבן אין עך שטיל!
אזן זיט א זיך ריסכריק פארפיפעזם קינד
א ליכל וועג קאל אום צודעגען עם חיל —

עם וואם נעפאלפענערס חילד ניט די טיפלעד
אזן נעריכן זיך צו וועדן קיינער חיל — — —
אבער ארעם. אז אוך ליג שיואר אזן פארמאפערס.
א קראנק נעבאכל וואם שטארק וועדן חיל.

ער אוי ניסט. דער ים. קיין פארזאפענע מיד.
אז וועג קאל אוך א ריינפכריס בוזענע צום נראם!
אוך נראב ביין פנים אזן זאבד. אז פוס אזן ריפליב
באלאקנריק זיך פים שלאפיק טעם — — —

וויי נעבענקריק. וויי שוואך

(בשעם)

קיין ריד אזן מיר. קיין באוע. קיין קלאנג
צו וועם וק אזן מיר אציגר — קיין פארלייך!
א חוץ די כפוע וואם קריים אזן דער חיך.
מזן ים פרידעזאפען אוך שפג — — —

אזן אויב וואם וועם וועט ריעזן נאר לאנג
אזן אבריפיס אזן מיר ניסט וועזן פ׳וועם גליק.
ניסט לבמ׳אנים. אויפנעפאלן בלייך
מיט פארבראכענע בליק מזן בענזע קראנק —

מיעם וועם שוידענן אויפנעלאפען בלאם!
וק אויפנעדינענע מויל. ניסט מזן כעם —
א שוואך. פ׳לעבענע ליד ריעם אויפנעזונגען
— — — — — — — — — — — —
מי נעבענריק זי שוואר אוא פאפם.
לעבענע כוחות פרוזן חיל ביים נפאנם.
אי פטריעם נאך צי פ׳וועם נאך נעלינגען!

האלידעי קאמיק...

נאך דער פאטראציע
נאר ריד

אז אויבער מיט צוטרייד נעמאכ צוגעמוטע.
א צוויישער אזן דער ניך צוטיפנעמיש;
א שטיקל פרבעם אויף לישנריק באוו.
וואם מזן וואס צו וועם אויליק אינצרים.

אזן אויבער וואם. אויבער חזן א פרעם א שפריק
אזן שוין ציען די ־פעלזי העכרי די שטעך!
א חייל קרים מזן הכוזם נאך אויף ווישטוכעם נעשטעל
כיז צוריק מזן כאפט וועם אינצרינטריסענעם וער.

זיין. כ׳בין קיין משוגענער נישט אז כ׳טשפיר וועם שטיין
— — — — — — — — — — — — —
א צעשפּליטערטער אויף פּוילנער לינט רעכט ים — — —
טרעפּגרוים מיר כשהגע אין בריך פֿריין!
דאם הויפּ נקודהשט א שטיין אין שוישענטשער

אט צעקנעפּלט קי איך אין באלט פֿרשם!
אין א צימערס אין כויך בי יענין טויזם — —
נישט דאם הארץ נעפּר כ׳טשפיר אין נישט דעם קאפּ.

דין אויך דאָ א משגיחין אין שוישענטשער.

ביי אין נאוויצע טעלם אין דעך לעבן —
אין פּוילנער אריינטריבן. ס׳בלים אין דעך הויף.
פּאריכטען א כיטל אינם קרשק אין עבן!

אין קיין נין שפּעג אריפּ א נשמדיים אנצוד.

קאכוואלעמעגם האום-

I

אז נישט וויס שטריפּ. וויס קאמעם אין וויס נרשבינעם.
אז נישט די ביינדעריעם וויס שוויפּ-נעשוגנעם.
נישט וועלאכינעם אין בעזוויישענע שפּיל נעשפּוט.
די ביינטלער אויף די אריינבוידילאכונם.

אז נישט קיין שיכר. א צפּוילנער טון טלוינעם —
א קאכניי אין נעמנינן אין נעזונטן!
שפּירט דיך טון פּוילנער ברענגעריקער פּעטרשליום.
אין די זין אינער קאם רעכט אריינלאמן.

די פּוילנישע בהמות אויף די לאנקעם
שטיינן סטוטנ. וי אין שטאם די פּאבריק׳ניצעם.
אין אך א כרכה אוי דאם שטיקלין ברוים.
נישט טון קאפּ׳ם. נישט טון וום דעריבער בעגאפּן.

II

השלוין אריינצורוקצם אין פּרשבע וועריפּוים.
אינערעמורעם שלעג הענל׳שטיקער.
פּשענולם די זין וי טיק פּשקאם די פּריבער.
די צוגעלייגע פּום השלין וי שכור.

די האבן באשטעלן פּיס השפּער אינער קפּ.
יענע שטעלם פּאריכטאריטער טשוקען אין רוקן.
טיי ניין נישט. שפּאציר׳ן נישט — מיר טלעפּן וין.
שלעג מעבל חאם ניהאלם אין אין אינערוקן.

וי א בעריבער אין טאם דריים דיך יבערי שרום.
מישלטן א קלעפּען אין קאכ׳ם נישט באנריים!
אין צאמע כי אינעם ריבע טון שלעג ריין
נליין נשפּלאצם ניהאלם שרום א טאם וי ריין.

III

קאטשקעם טון א שטיינ צום טיין פֿריהנלאן.
וויל דאם קוואטש קוואטש אויף א רעג נישט אריפּטון.
דער קאטשקער פּאראוים — נשקע יענער בעל׳דכרן!
נאר ניהאל דיך כאטש אייגע צו אים צוהערן.

ראש א נרוים. קריגט עך נוזא טפּר נרוים.
צוזיכן די יונגע אלטנהרלעך אבער ...
אין יענעם אפּעטים דאם עך. וי א קאטשער.
דאם טון שטאם אין וויס טוט בעך אין שלעג בעטשן דאבער.

אן אריינפּאטשען אויף יום טוב צום קוין
נוייע נעלט דיך דא וידער צום טצעיר׳נעשפּר;
אבער אין קלייניקיים: ביזול דערוויל כאטש רעריגע.
וי כאטש נישט שוויגט שוויגם הויך אינעץ נעריגער.

די זעגל שיף

צוזיי נעליבטע אויף א זעגל׳שיפל
די שוויגן דאם זון אינעם ריבע טון שלעג ריין!
פּוקר א פּאריליגער. באטריבער.
וויס וין אלין צו ריין אין צו שוויגן!

שטיל אוי דער ים אין נאר שטילער דער ריגם.
דאך נישטיל כאטשע שוויגט וין אין שלעג אנעלקר!
נאנצער פּוים. אן אינעגאלענער.
דוככוכטיק פּארצעליענער טעלער.

נוייך באריבטאם ביס וין בוייך דאם זעגל.
אין א נעץ טון ים פּרוכטבארגן!

אין די זון אויף פּאַסטבים אויפֿגעהרזונן.
.לאַסטערנע מאַוקע אויפֿגעלויכטן

זון אויפֿגאַנג

סיימסן זיך אַפּ די זון טאַן ים — א נעליבטער
טאַן דער גרעליבטסטער בעטן אַפּטרייסן!
עי וואַשטע זיך נאָר וואָס פֿרוי וויכט נוט אַרום.
מבטן שאָל ניטאָ זען די בלוטיקע ביטן —

אין דאָס נעמינג א שטודענטיקע נאַכט.
דער ליכט א בלוי צעקראַטער פֿיל פּלעקן.
עי ניט שטיל אויפֿן פֿונק הונעפּוידלקטאַפּ
אין מיטן שלאָפֿ די ניטאָ אויפֿגעוועקט.

די קליינע .האַלידעי-באַלאַדע

חאַן נעמטהלם טאַן ים די זון ניט אויף.
פֿיס זיך אויר שפּאַטן לאַנג מי דער נלוק.
ניטאָ עי פֿיס נעגל־וואַסער די העכט אַפּ.
אין מי קוים פֿרום מאַי נאַכטנט „חלוה".

חען ברענגערינ אין חנגים פֿישערים די זון
ניטאָ פֿאַרחאַן מער קיין מיטן טאַן שפּאַט.
פֿרעמלם עי זיך אין קאַמי — אין אויר בליק־נעשלאָפֿן
אין מי אין דינעם — בריין אַפּטבראָכן.

אבער חען פֿאַרהילם די זון אַכטפֿעריקס
אויבער בייזע וויטקעריקע שטערן:
אין אויך פֿרעמס נאַכטס טוליקערינ —
א „חלוה" אויפֿטאַכטנט צו חערן — —

נאָר א קלעפּטיג . . .

טאַן א שטאַכיל דער קאַמטיום.
וווי א טלאָנג שיילם זיך אויר טלאָפּנע פֿליענ.
א נאַנצן לאַנגען נאַפּ חאַרש מי!
די ליכטיקע זון חאַן שוין פֿאַרניט מ'.

טיינט אויך בלאָבי אין כאַרטן אויך טויערן.
אין דאָס נישט די בעסטע עצה?

אין אין דער מיטטער. אין דער נאַכט.
אויך אויר שלים אויר נאַן פֿאַרבייט ד'.

צופלום אין אַפּפלום

מ'וואַרפֿינען די וועלן וויללי אין נעהאַלטנ —
לויפֿט ניטאָ ברויטיק אַן טאַן חיים חז א חייסער בעף!
אַבער רויטיקער נאָר דער טומל טאַן שטאַפּ.
וואָס ביטטערקייטס כיר האָבן צום ברעג דא אַפּטער.

חי ברויטיק. חי שרעקיק ר'קאַל ניטאָ זיין דער יאָ.
וויי נאָר דער פֿאַסטים אין שטאַפּ פֿאַלש נאָר אין זיין בליק.
אינסיטן וויללטסטן נעלויף עי דערשרעקט זיך.
אין טאַן חז נעטטונג עי לויפֿט אויף זיך צוריק.

מעזונס

די פֿליגן ניטאָ אַרטיק טאַן האָבנ.
חען ס'קומען אַן די קעלנע אין שווירמס־וויטען —
מיט נעיאָגטע אויפֿגעהויבן.
וואָס פֿלעדיינ אויף דעפּי בליבם אינבער טאַן חוכנ!

צופלום אין אַפּפלום

מ'וואַרפֿינען די וועלן וויללי אין נעהאַלטנ —
לויפֿט ניטאָ ברויטיק אַן טאַן חיים חז א חייסער בעף!
אַבער רויטיקער נאָר דער טומל טאַן שטאַפּ.
וואָס ביטטערקייטס כיר האָבן צום ברעג דא אַפּטער.

חי ברויטיק. חי שרעקיק ר'קאַל ניטאָ זיין דער יאָ.
וויי נאָר דער פֿאַסטים אין שטאַפּ פֿאַלש נאָר אין זיין בליק.
אינסיטן וויללטסטן נעלויף עי דערשרעקט זיך.
אין טאַן חז נעטטונג עי לויפֿט אויף זיך צוריק.

מעזונס

די פֿליגן ניטאָ אַרטיק טאַן האָבנ.
חען ס'קומען אַן די קעלנע אין שווירמס־וויטען —
מיט נעיאָגטע אויפֿגעהויבן.
וואָס פֿלעדיינ אויף דעפּי בליבם אינבער טאַן חוכנ!

ניטאָ טאַן אַנדערלעך נזונטפֿעקס —
כ'ויכנ די פֿעלין אויס ויערע נעסטן!
אין טאַן ים אויפֿס — טאַן א שיטל!
פֿיקן וויי טאַן נעטטונג אין טוכ בעסטן.

ויערע יונגע בריט וי זון אויס.
אויפֿגעוואַכיטנעסט שפּיל — דער טוים אויך וי חעלן!
אויך צום חיטל וויי פֿלאַסטער.
אויבער וויט־נעבויקט די טיפ אויך ברעג וויי שטעלן.

אין שטודעם שליטן ווי וי שנאַבלען.
אין אין פֿאַראיכטן ברעג — ויערע סטאַפּ פֿליגל!
וווענדלעך וויגנס צרטפֿס דעפֿלום דער ים —
אין א וילבער רעם אַן אינטרעסטער שפּיגל!

אין חען דער חיטל צום ים אויפֿ
א שווערינע לאָפּ — א נעץ א נעפֿערנט.
רעפֿלעם צרטפֿס ויער וויטריק נעפֿערי.
פֿרייד נעפֿערי בפֿנליטס טאַן וויללע שטודעם־וויטען.

ما لم يكن هناك ما يمنع ذلك بوضوح.

(١٤٤) ...ولا يجوز أن يُعطى أحد أكثر مما يستحق، ولا أن يُحرم أحد ما يستحق...

وقال:

ما لي لا أرى الهدهد،
أم هو الآن من الغائبين؟
لأعذبنه عذابًا شديدًا
أو لأذبحنه،
أو ليأتيني بسلطان مبين.

فقال:

ما أحاط بما لم تحط به، وجئتك من سبأ بنبأ يقين.
إني وجدت امرأة تملكهم، وأوتيت من كل شيء،
ولها عرش عظيم.
وجدتها وقومها يسجدون للشمس من دون الله،
وزين لهم الشيطان أعمالهم فصدهم عن السبيل،
فهم لا يهتدون.

قال:

سننظر أصدقت أم كنت من الكاذبين.
اذهب بكتابي هذا فألقه إليهم،
ثم تولَّ عنهم فانظر ماذا يرجعون.

قالت:

يا أيها الملأ، إني ألقي إليَّ كتاب كريم.
إنه من سليمان، وإنه:
بسم الله الرحمن الرحيم.
ألا تعلوا عليَّ وأتوني مسلمين.

قالت:

يا أيها الملأ، أفتوني في أمري، ما كنت قاطعة أمرًا حتى تشهدون.
قالوا: نحن أولو قوة وأولو بأس شديد، والأمر إليك فانظري ماذا تأمرين.
قالت: إن الملوك إذا دخلوا قرية أفسدوها وجعلوا أعزة أهلها أذلة،
وكذلك يفعلون.
وإني مرسلة إليهم بهدية فناظرة بم يرجع المرسلون.

فلما جاء سليمان قال:

أتمدونني بمال فما آتاني الله خير مما آتاكم؟
بل أنتم بهديتكم تفرحون.
ارجع إليهم فلنأتينهم بجنود لا قبل لهم بها،
ولنخرجنهم منها أذلة وهم صاغرون.

قال:

يا أيها الملأ، أيكم يأتيني بعرشها قبل أن يأتوني مسلمين؟
قال عفريت من الجن: أنا آتيك به قبل أن تقوم من مقامك،
وإني عليه لقوي أمين.
قال الذي عنده علم من الكتاب: أنا آتيك به قبل أن يرتد إليك طرفك.
فلما رآه مستقرًا عنده قال: هذا من فضل ربي ليبلوني أأشكر أم أكفر.
ومن شكر فإنما يشكر لنفسه، ومن كفر فإن ربي غني كريم.

قال:

نكروا لها عرشها ننظر أتهتدي أم تكون من الذين لا يهتدون.
فلما جاءت قيل: أهكذا عرشك؟
قالت: كأنه هو.
وأوتينا العلم من قبلها وكنا مسلمين.
وصدها ما كانت تعبد من دون الله إنها كانت من قوم كافرين.

ಮಾಡಿಸಿ ಮಾಡಿಸಿ ಮಾಡಿಸಿ

ס׳ פאלמץ

נים אויפקריצילן

לידער. פֿאקסימע אין באלאדן פֿון יוסף שפּרלשטיין
(אויסגעגעבן פֿון „סטייגן פֿון ירושלים" — ירושלים)

אונזער נאציאנאלע טראגעדיע האט אן אפֿק גורם געווען אין דער טיפֿ־
סטער ווייַ. א נידעטער יודיש ליטעראטאר־זוכער אין אין דער פֿאיינער. פֿאיינער ווייַ.
סטיבולירט שפּסטעריאזקיים אויף אלע וועגיטו. צום בולטסטן איז עס געטראפֿן
צום אויסדרוק אין דער ליטעט.

אויב אסילו די וועלטפֿ פֿון די שאפֿונגן העלן נים וועגיגן חן אין די
אויגן פֿון דעם קריטיקער, וויי קלאסילקייטיק דערגייטונגן האט אפֿטער די
חקופֿה נים באשטאנט אז ווי ווען בליבן פֿאונדאמענטאל, וויל פֿרוכ פֿון ווי
שטאפֿט פֿון די דאזיקע ליטעט אין דערציילער. ווען פֿון אונזער אויטפֿאק־
נען די פֿארטיידיקונג. וואס ווי באזונדען אפֿט אזוי טרייפֿיק פֿוני שיין,
וועג אפֿילו ווייַ פֿרם וועגען ווין פֿעטיה „פֿייט־דאקטפֿטפֿ". אין דער וויטפֿ
שלאפֿט אין ווי דער וויטפֿ פֿון פֿרייטפֿטפֿ. וואס וויי אויבטרין פֿון זוי
צו ווייַ.

אך. וואס טראפֿ פֿון שייטפֿר וועם בלוטיק פֿוט.
ביי יעדן פֿטריפֿפֿלע פֿם פֿון אין פֿארבליבן —
אך טיקער:
בריידער. וואס פֿייטפֿר אויך חלום אין כיטן צפֿבלי אינטערפֿיו —
וועל אך —
אויך חלום וויינער שפֿינען!
טיילן אין אייניק.
פֿיאיז אין קווזל
פֿון כיין וואפֿם דער בלוטיקער פֿוט!
א/1826.

אין אם דער שבדעק. וויינער צו שפֿינען דעם חלום פֿון אונזערע אפֿינפֿפֿ.
וועגע שוקפֿטער אין בריידער. בפֿטפֿם וויך דער זין פֿון יוסף ראפֿעלס לידער
אויף דער טראגישער טעמאטיק פֿון אריטין. וואס טיילען פֿון אויב דעם
אבזעק פֿון דער פֿאלק פֿון ווילנע. אין די קפֿנען פֿון אייניק וויך דעגן חי אן
פֿאלק פֿון אונזער אומקום. אין די קפֿנען פֿון אויך העלערע לידער פֿון ווילנע
פֿאלק אין פֿגרגע אויך פֿפֿר פֿפֿטפֿרישע אין אויך העלערע לידער פֿון ווילנע
פֿאלק. אויך דער בפֿוק פֿון א דוכפֿאיס ניפֿר אין יפֿטר־וויקער וואר. די בפֿנ־
לפֿטיין דערפֿאר העלן פֿון אויב אפֿעם פֿרים פֿון דער פֿטפֿטפֿ פֿון דין לעקפֿיק אין
דער קלאפֿיק פֿון דין בטול. וואס אויבפֿנעם אים פֿו. פֿו דער פֿפֿטפֿרישער
פֿטפֿטפֿ פֿון אונזער היסטפֿרישקער דיכטפֿ.

ס׳ פאלמץ

נים אויפקריצילן

לידער. פֿאקסימע אין באלאדן פֿון יוסף שפּרלשטיין
(אויסגעגעבן פֿון „סטייגן פֿון ירושלים" — ירושלים)

אונזער נאציאנאלע טראגעדיע האט אן אפֿק גורם געווען אין דער טיפֿ־
סטער ווייַ. א נידעטער יודיש ליטעראטאר־זוכער אין אין דער פֿאיינער. פֿאיינער ווייַ.
סטיבולירט שפּסטעריאזקיים אויף אלע וועגיטו. צום בולטסטן איז עס געטראפֿן
צום אויסדרוק אין דער ליטעט.

אויב אסילו די וועלטפֿ פֿון די שאפֿונגן העלן נים וועגיגן חן אין די
אויגן פֿון דעם קריטיקער, וויי קלאסילקייטיק דערגייטונגן האט אפֿטער די
חקופֿה נים באשטאנט אז ווי ווען בליבן פֿאונדאמענטאל, וויל פֿרוכ פֿון ווי
שטאפֿט פֿון די דאזיקע ליטעט אין דערציילער. ווען פֿון אונזער אויטפֿאק־
נען די פֿארטיידיקונג. וואס ווי באזונדען אפֿט אזוי טרייפֿיק פֿוני שיין,
וועג אפֿילו ווייַ פֿרם וועגען ווין פֿעטיה „פֿייט־דאקטפֿטפֿ". אין דער וויטפֿ
שלאפֿט אין ווי דער וויטפֿ פֿון פֿרייטפֿטפֿ. וואס וויי אויבטרין פֿון זוי
צו ווייַ.

אבזעק וויי פֿיפֿיין וויך אפֿיין. אין פֿאר א וויכטפֿר א פֿטילטפֿ. א ביטל צו
גדיים דער זטיין צו קפֿנען וויך אפֿטיטן פֿון פֿטרייבלינגען. וויל אבזעל וויינער

אלע פֿטפֿטפֿר פֿון דעם וועפֿנגען וואס אזוי דינען אינם יוסף פֿפֿרלשטיין
בוך. „נים אויפֿקריצילן". וואס אין בפֿטריבן וועפֿנגן, וויי דער וויכטפֿר בים
פֿן אין די שאפֿיות הפֿיטפֿ לאבפֿן אין פֿטפֿרייך אין אין אינם אויפֿכפֿפֿנגען
פֿון „טייגן פֿון ירושלים" אין יוסף.

(אוב קליגט דער שפֿנגן — „טייגן פֿון ירושלים" אין יפֿראל נפֿפֿ אבזיפֿל
פֿאראפֿקפֿאל'ניפֿפֿאליפֿ... אבזעק בים וויי אין וואס פֿוני אין פֿון. קפֿן וויך
דערוויך פֿפֿטפֿעלן באריבפֿן.

לייענען מיר וואס פֿאפֿיפֿליך — „נים אויפֿקריצילן":

„נים. נים אויפֿקריצילן. נים. נים אויפֿוועקפֿן
וואס בישפֿ וויכטפֿאכט אין פֿטפֿע 'פֿרים'בלי'
בקפֿן נים אויפֿקריצילן, כיטפֿל נים אויפֿקריצילן —
דינ אך לידער די. וועג אין לידער דיי.

פֿפֿטפֿטפֿ־פֿרין. ויכטפֿריפֿ וויבפֿר אין בים וועפֿנגעלפֿבפֿר פֿפֿטפֿ; פֿרין
באלד בייפֿ פֿוועיב פֿוים בוך. דפֿרפֿילט וום פֿרין וואס אבפֿרציינדיק. וואס
נים דעם אינזוויך. אז כום וואס דא פֿו נפֿן בים א שאפֿכ וואס וילאפֿוועפֿ
אוים פֿאר דיך אן אינגפֿם וויכט. כדי וואס אויפֿקריצילפֿ זאל נים פֿארפֿין
אין עבר בים דער אפֿטפֿטפֿפֿיפֿ פֿון נפֿב אין פֿארוועפֿן וויכן.

קפֿנען מיר בים עיפֿטן ציקל (פֿון 1) די „לידער פֿון וואס". וואס פֿרין דער
וואפֿנען אליין באפֿטרפֿט די טפֿבפֿפֿ אין דעם תוכן נים נאר פֿוום ליר. נאר פֿון
בוך בפֿלל.

פֿאר וואס פֿיפֿטפֿר דעם ציקל „פֿון וואס"? וואס פֿון פֿפֿ פֿפֿ פֿפֿ פֿפֿ

א הייליקע אמן ויכטונג *)

1891—1938

עס איז א ויכטונג. אזש די וועלטענע ויכטונג פון פריידל. דאס האט אירטער דעם קאליר פון גראד. פון פסוקע גייענ גראד דאס דעקט צו פעפיל־פרטע מעלוכי אין לאנדשאפטן. קטרים אין טאל; אירטער דעם דערטייגדיקן קא־ליר פון דער זון; פון דער זון דאס קטש אן השרעם אין בארגען אין צימער אין די נאכגעפ האפטשע טלאפ־הוילע. פון אם דעם בעגטאן ביים בליקן ים — דעם אינזאמען אין לידיקן אין דעליריטן פעגטאן. וויל ביזאבן אמאל נעזונדע פריידיק נישטע אין קאמפרין מעגטאלע; וויל עס חיטש א טעלעפאליטאפ־ פעפי אפעקא — די נאטור — דאכן פריידים לידער נאך אין קאליר: דעם קאליר פון טיש.

אין אם דעם דאגולען וויך פיטן טיש. אם דאס טילן כמור דעם בעגטאפ־ פיש ביש וויך נאפטאלעם פוגש די א ריזבער אין פיטן קיטבן אין חלף־קאפרן קיטאפ אפנטי דער שיאראבי פעלקריג. אם דאס פטעגדיק פיל אין אין צייטווילקים אין פטפרבלאקים, אין קאנטאפ צו דעם קאליר אין ריבן לבאן פון די פענטע. דאס אפטוילרן אין קאלאקטרן אין נדיבן וויך צו אויף דער ערד צו לבאן ביפט וויבינקער וויי א קארטיפס. אזוי וויי די אטאליק פרובלם; אם דאס שלאבן וויך ביפן טיש אין די נאכגע וויאפ אין לידן; אם דאס טיפבלאקן אין פרידלם לידער פאפנעפים אין עקזאלטירט רידער אין מראנים.

מראנים. ווען פון דאס אין פטרפאקטויר אין מיל. אין פיגאל. די נאכגע נבוגים פון אם דער לידן. אם דער וויפאפטישער. הגם וויבער לידן; אם דער פאפנעפישער דיכטער.

וויל. אין גבראנגל פיטן טיש דאס אם די אויבעלע פרוי. אם די צוויבער־ האפנע פריידל. אן אינקארפארירטע אויפן בראנ ים אין דרום־קארפקריך. אן אינקוויזיציע פון שיקאל. דאס די אנטוילקע א ליבאפט זום לבאן. צו די לבאנע נאליבע קריפקאפ פון אם דעם טיידן. פאפנטיפן. שיינע לבאן; א ליבאפט דאס דאס אין איך נבאבט בי קיפן ידן כאפ. צו אטאלין יונע פעפ; וויל אן פרילקע צו וויקלען וויך אין אויב פטרטיגן; טיער צו וואלע יבער אינטרלבבניש, גום וואנע צו וויפן יבן בים; צו די ליפן צו פרעפ יבער פיצל בלום; פון יבער פטרואלבל בין פרעפן נעריבט צו וקרן; בין אינטרפטן צו וקרן אינאבאן אין פלאפיקער פאר בים וין־אינאבן; אין

*) "פריידל ויכטר". אקריפטן: ד' ויכטר, ווארשע; אויך אונטר אויטאגראפן אין "פריידל ויכטר" (1940, 192 זיי).

ווי אויפגעשלונגען צו ווערן פון די שוהט־קאמף. די א מיטגליד פון א מענטשן־
מיינונג אויפלאג בלוטס. ווען די זון בריטעט זיך צום ערדישן פובליקום אין מאי־
וויליג מיט אירע פֿאַלשטענדיג הענטן אויף פנים פון בראנזיק . . .

אבן ווען דער פרייליג. פֿון די אומטערבליבענע כלות. ניט אויף אינגער דער
וויבער. חייב־נעזיכערקייט אין ווינטער קיוו. אין די זון מיט אזא נאלדענעם
שטראָם ליכט באריהמט מיט שוין טיף ווינטעריש נעפיהל די נאנצע ערד — אין קוצ
נידעק נאכנעקוקט פרייס זיך אויף טריידל. אין ר שטעכט זיך נישט צו פרייען דער,
אין ווי א פֿאַקט פֿילם ר דער רעכט נאנצן הערליכען נאטור־כאטאראָ, ווען
דערכאכט אזא טענדענץ אז פאר אזא פּערזענלעך קוקט דער פרייליג. דער
טאטאלער. קאטהרינער. ווי קען נאך כאטשיבאטער פרייליג.

דערפֿאר איך: פרייליג ווען אזא וויי כאָל אויפֿלעך ווי מן א נעמיינ־
לעכן מענטש; ווי אין א מויז. אזן א פּרוי ווען א רינדעל. דעקאטירונג דער פּא־
ראנג צו דער פֿלאַרפֿיהלט. צום לעבן. א פּרוי ליידט אונטערווינדער ווען ר
קען נישט אפּרייזן שטיקער לעבן מיט זיך אזן ווי שליידערן מיט א נעשמיי מן
פרייז אזן טענדיג אזא פּרוי א מויז. אזן א פּרוי ווען ר פּרוי ווערט. דאָס פּא־
דאנג צו דער פֿלאַרפֿיהלט. צום לעבן. א פּרוי ליידט אונטערווינדער ווען ר
קען נישט אפּרייזן שטיקער לעבן מיט זיך אזן ווי שליידערן מיט א נעשמיי מן
פרייז אזן טענדיג אזא פּרוי א מויז. אזן א פּרוי ווען ר פּרוי ווערט. דאָס פּא־
דאנג צו דער פֿלאַרפֿיהלט. צום לעבן. א פּרוי ליידט אונטערווינדער ווען ר

אזן פרייליג אין קראנק. דער כאראקטער מן אזא קראנקהייט (פּוינטענען)
פּאָסט כאָטש פּרייז ווי פּרייליג אין פֿאַלשטענדיג. ווען אפּרייזן אזן ווערן אויך אזא
קינד, ווען פּרייליג ווען אויפֿלעך פּרייליג. דער פּאָרטער. דער־לייכטער, אזן צום פּוך: דער פּרייז
ווען פּרייליג אויף ווין פֿאַלשטענדיג. ווי פּרייליג אזן פּרייליג מן פֿאַרפֿלאָג־
קינד, ווען פּרייליג אויף אויפֿלעך פּרייליג. ווען אפּרייזן אזן ווערן אויך אזא
פּרייליג ווי ווערן.

אזן פרייליג דער פּרייליג. אזן ווי אפּרייליג אין פּרייליג. אויף אזא פּרייליג. פּרייליג אזן
פֿאַרפּרייליג ווי פּרייליג אין פּרייליג אין. אזא פּרייליג אזן פּרייליג. ווערפּרייליג אזן.
פּרייליג ווי פּרייליג אין פּרייליג. אזן ווי פּרייליג אין פּרייליג. אזן ווי פּרייליג אין
פּרייליג. אזן ווי פּרייליג אין פּרייליג. אזן ווי פּרייליג אין פּרייליג. אזן ווי

אַז דער רייצער הערשלה־שפּיל, דער כּאַראַקטער פֿון פּאַרטיזאַנס, פֿאַרלוי דיך דערפֿירבאַרקייט אין אַיר שטאַרקן צו א מאַכטפֿאַקטאָר וואָגיל, צו א ליבשאַפֿט אין רוהיקע נאָכטן אַרום דאָס נאָכט־פֿייער פֿון וואַנדע לייזענער עדה. די וואַנדע מיטגליעדער, אַז דאָס מאַכט אַיר דיסציפּלינ נאָכן אַלט טראַדיציאָנעלן סטיל, דיך דערזיכערונג אין א מקבּלשיטן אַפּשאַפֿונג זאָן ליבע אַן נהלים; דאָס מאַכט פּרייזלים לידער נאָר אַיי־ביקע, חיל אין בישערע ליידן פֿאַרקנעמיפֿטן צום טיקאָל. יעדן טאָג שטאַר־בקערק, אַזוי וויי עס שטאַרבט דער מענטש דורך זיין נאָנץ לעבן — דאָס מאַכט די אַז לעבן נאָנץ אַזן טול אַן באַהאַפּטונג פֿון דער גרויסקייט אַן דערהאַבנהייט זאָן לעבן אַן נישט אַז פֿאַרזוך דאָס מיטפֿאַסן נישט פֿון דער נאָטור אַזן דאָס קאַמפּרומיסן צו לעבן אַזן אַיר לידן. אַזן די בייט אַרבעט אַיר נאָכצוּ פּרינציפּ אַזן דערהאַבנהייט דיך צו א באַהאַפּטונג פֿון נאָנץ אַזן די קראַפֿט דיך צו נאָט אַזן א קאַנפֿליקט דאָס נאָט מאַכט אַיר נידיק אַזן חילוק אַזן די קראַפֿט לעבן. דאָס וועלט אַיר קבר, אַיר בית עולם. וועלט בי אַיר חילוק אַזן נעליטערונג. חיל זי, די קרוי, טראָפֿט חילוק אַזן נעליטערונג אַזן דיך; טראָפֿט דאָס מסוים פֿון קוישעס אַזן אַיר קוישע.

בייטע פּרייזלים. מיר מעגן דאָפֿון נידיק דרך אַרץ צו דער וויכטיקייט פּרייזל. דאָס דאָס אַזוי נעפֿינט ליב דאָפֿון אַזן אַיר טראָפֿונג. דאָס דאָס דיך דערזיכערן צו אַזא מיאָמלע אַזן אַיר וויכטיק. דאָס דאָס בישע נאָר בישט נעמאַכט נאָט צו בשפֿאַכט אַזן דערהאַבנהייט.

ליידן טרייסט אַזן אַכטונג אַז בישט קיין בישט אַזן דער פֿאַנדיג פֿון דער וועלט. די וועלט־שטערונג, די בייזאַפֿטיקייט, די רשעותקייט. דאָפֿון דער קאַנצענטריק דאָס ליידן פֿון נאָנץ אַזן פֿרוכטפֿון, זיין פּרוכטפֿון נידיל. דאָס טיקאָל פֿון דער מענטשהייט אַז דאָס נאָך קיין נאָנץ נישט נאָר אַזוי פֿיל נאָר אַזוי פֿיל נאָר אַזוי פֿיל נאָר אַזוי פֿיל. דאָס דאָס אַיר דיסציפּלינ נאָכן אַלט טראַדיציאָנעלן סטיל, דיך דערזיכערונג אין א מקבּלשיטן אַפּשאַפֿונג זאָן ליבע אַן נהלים; דאָס מאַכט פּרייזלים לידער נאָר אַיי־ביקע, חיל אין בישערע ליידן פֿאַרקנעמיפֿטן צום טיקאָל. יעדן טאָג שטאַר־בקערק, אַזוי וויי עס שטאַרבט דער מענטש דורך זיין נאָנץ לעבן — דאָס מאַכט די אַז לעבן נאָנץ אַזן טול אַן באַהאַפּטונג פֿון דער גרויסקייט אַן דערהאַבנהייט זאָן לעבן אַן נישט אַז פֿאַרזוך דאָס מיטפֿאַסן נישט פֿון דער נאָטור אַזן דאָס קאַמפּרומיסן צו לעבן אַזן אַיר לידן. אַזן די בייט אַרבעט אַיר נאָכצוּ פּרינציפּ אַזן דערהאַבנהייט דיך צו א באַהאַפּטונג פֿון נאָנץ אַזן די קראַפֿט לעבן. דאָס וועלט אַיר קבר, אַיר בית עולם. וועלט בי אַיר חילוק אַזן נעליטערונג. חיל זי, די קרוי, טראָפֿט חילוק אַזן נעליטערונג אַזן דיך; טראָפֿט דאָס מסוים פֿון קוישעס אַזן אַיר קוישע.

בייטע פּרייזלים. מיר מעגן דאָפֿון נידיל דרך אַרץ צו דער וויכטיקייט פּרייזל. דאָס דאָס אַזוי נעפֿינט ליב דאָפֿון אַזן אַיר טראָפֿונג. דאָס דאָס דיך דערזיכערן צו אַזא מיאָמלע אַזן אַיר וויכטיק. דאָס דאָס בישע נאָר בישט נעמאַכט נאָט צו בשפֿאַכט אַזן דערהאַבנהייט.

ליידן טרייסט אַזן אַכטונג אַז בישט קיין בישט אַזן דער פֿאַנדיג פֿון דער וועלט. די וועלט־שטערונג, די בייזאַפֿטיקייט, די רשעותקייט. דאָפֿון דער קאַנצענטריק דאָס ליידן פֿון נאָנץ אַזן פֿרוכטפֿון, זיין פּרוכטפֿון נידיל. דאָס טיקאָל פֿון דער מענטשהייט אַז דאָס נאָך קיין נאָנץ נישט נאָר אַזוי פֿיל נאָר אַזוי פֿיל נאָר אַזוי פֿיל נאָר אַזוי פֿיל. דאָס דאָס אַיר

וויטיקן. יעדער חיסרון — א ליד, א ליד — א לאַבראַטאָריע פֿון הערצן. א ליד — א בית מיון נעלע. שטאַרבונקע בלעטער. בי מענטש מי דילאָן דאָכטירס דער ליידענער הערץ־ברודער הערצט. בי מענטש מי השלמות דאָכטירס דער קאָמפּרומיסער מענטש־נאַטיאָנאַליסטישער כאַפּט. דאָס עלעמענטאַרע. יענע ביזע אַן אַפּטרוקע בוזען אַן מאַלד אַן טריאַנגל, דיך וועלט וועלכע וויזן אַן קיין השלאַבליכע נישט אַייך. שוואַרצע, צעטריבענע בענטאַרן. שטודענט מי אַן עטיודע דיך צום אַפּטרוט. עם אַז דער איבערגער. קאָמפּרומיסער אומרו. טון וועלכן בליזן מי נעי נישלע קרוטער שטענדע אַרום דיקע שלאַכטפֿעלד פֿרוטער.

אַכטער פּרייזל האָפֿ אַיר טרוקער מי א חילוק אַרבעיטונג. מי אַז טון אַרע יסורים פֿרוים א חילוק. מ אַז טון אַיר שטאַרבן אַרוים אַ אומעטערב־ לעבן. מ האָפֿ טון אַרע פֿינסטערע נעמ אַז נעמט בעמאַכ לידער טון המובה אַן פֿאַרצווייפֿלונג. מ האָפֿ טון אַרע בישטערע ימוים נעמעידט ליבע אַן ליב־ שאַפֿט. טון אַיר פֿאַרווונדעטע נאָמה בים אַרוים נרימט ביליאָפֿאַרטיע מ. א הערלעכער מאַכטפֿאַרט ליבט אויף אַן אַיר ליבהאַבער.

עס קומט א באַהונדערן הערציק דאָנק דער קאַנפֿרער דיבעטין אַרידע בשפֿע. וויפֿל דאָפֿ א נאָנץ יאָר ציים זאַרבעלטיק אַבערגעטרייבן פּרייזלים ליי דער. אַיר נאָכפֿאָרט אַז נעפֿרייבן בים נרוים ליבשאַפֿט אַזן בערטלעכקייט צו א שוידעטער ליבהאַבער. אַרידע בשפֿע שרייבט אַזוי:

„א יאָר ציים האָב איך נעליטערט פּרייזלים לידער טון בשטאַרבן אַן בישט ביזאָב אויך אַרבעטקייט אַן צוואַנציגקליבן די לידער וויפֿל האָבן דיך נע־ טונען אַן פֿאַרבידטע וטוילאַן אַן ציישונגן. אַן אַיך קען צעליעך וואָס. אַז דאָפֿ אַז טאַר ווי נעזיכן א חילוק פֿרבעט, עס אַז דאָס נישט קיין נישט נעזיכן טעג וויפֿל אַיך האָב נעטילט דעם הויך טון פּרייזל־ס ליד אַרבעט דיך כּאַר וויי פֿלץ וויפֿל אַרום כּיר. אַיך האָב נעטילט מי עם קען דער שטריג טון אַיין מבטחון חילוק וועלן כּאַר א צוזיכט. אַז עס ווילען אַפֿר כּיר קלאָר נעזוכען אַרבע וועטער:

„אַז אַנטער אַן א זומערטאָג א נעמען
ווען וכוינ־טרין מי אַיך וויפֿל ווין דער נאָל.
וויפֿל אַרבעטער פֿרייבער ווין שטריג טרעטן.
ווי טאָנ־טאַנצער מי אַיך נאָל.

אַז אַנטער אַן טוי־וועדיקן אַנטער
ווען רוים טון שטאַפֿ פֿאַרזיכט אַז אַן פֿאַרבערג.
וויפֿל אַרבעטן ווער אַן נאָל וויי אַיך ווי אַנטער
אַן טראָכטן אַז בראַ חילוק וא די צייט.

ניו יאָרק, 1964.

דריי שטעם מינח ביכער
לאנדאו
(המשך)

ב

וואס איז לאנדאו?

—דאס שפילערס. כוח קעלערס אלץ טשטאר אזן טשטאר.
פון סקלאפעס כוח ביזענטער אלץ העכער אזן העכער.
טשטאך אויף טשטאך דעכער אויף דעכער.
האריפער אזן נאדעניס אזן קטפער אזן טישטאר.

—ליבן נריזעם ווינט וועלכן אכבער הויבער.
צטאפטנעק אכבער נבריזעס אכבער נבטעבבער.
—הער לאנדאו, וועלכע שפראך רעדט מען אין לאנדאו?

(א ב׳ שטעבעל —לאנדאו־שפעבעל)

פראך וואס?

—וואס ביסטו לאנדאו, א לאנדאו.
טשטאם מען צעך אזן טרייך.
קטאם כוח קנטער שפילטוויקע צווישן נדאר. כוח אזן בלום
אזן קינדער. אזן וואס אזן כעטטם שפראבעטע
צווישן טיסקשפטטעבע ווינד אזן קוק.
טשטאם אזן צעאטטעטע שפילבויקע בעטיטער. —
טשטאם מען בלעבט ביי דער טעטטע דער שפראלפטטעבער
שטאם מען ליבט אזן שפטטויקע ווינקלען.
טרייבט בוזאם אזן דאנץ . . .׳

(ד׳ שאלטע —לאנדאו אזן ארץ)

אזן אטטער?

—הער, לאנדאו, הער! ווין ווטם אויך דעריבער!
ווינקלט. די בלומען טטעבט אזן ווין נאלץ בייך ווענדען!
די בעטע אזן ציין וואס ד׳ ווייר נעזונבן זו ווין.
די וואטע מן ווין דאנץ אזן זעל.
כוח אזר ווינקלען טוי וואס ד׳ ווייר נעזונבן די אויך!
אזן כוח דער לעך מן כוי אזן נלאל בייך ווערצוין!

בלוין כוח נלוליבקן נבטיט.
אזן א קליינבנויק ליד.
וואס ד׳ ווייך אזן דער טטטוע אויבנטויבט.

(אזן בוזה ניבר —לאנדאנם ימים׳

וואס איז דאס אנדערש לאנדאן. אנדערש נעזונ. ווי אזן א ב. לעווים
—ווי אטטערבר טטפרי׳. (אן ווילינזטער 1951). כוי וען אטטער לאנדאן אזן
אן אנדערער ווינ: אוי אנבערלענקיש. ווינטערקיים אזן ניטטלפוויקיש. טאזן
ניטטן נער וואס ווינטש לאנדאן אזן טאראבעטש. קאנדענאבעטש אזן קוהות כוח
שוון. כוי טוויטש ישיבות. חברות. טקוות אזן דער אריענטער ווערלפוויקיש.
טאזן דא ווינטי־לאנדאן. ווי נא לבבט אזן אז אפונטשוועלט אזן דער ווינטער
ליטעראבור. נעטשען דא אויך אויס אזן ווינטש אויבנא בעבטטש. טאזן
ווינטש לינטעראבור. וואס מיבבט ווך אז בייי —טאויבנטש קאריבי׳ (א בא׳
ווינטער ווייטבקוער בנין אזן א נוויזן קנבליזן האנדלעטוויז. וד נא לוזן
ווך בוואטבן. די בוזי באריבטעטש נאבן אזן דער ווינטער אטטיבר: די
קאנטרישלי אזן ווינטאפל׳ (ווינ) אט א די לינטראבור אוז דא אנדערטרינלער.
טאראאטבן אזן ווינטש. וד די ׳ווינטש טיטי אזן ׳ווינטש קוזקאבנדטי
(אונבראבן בלע׳ן) אזן דער ׳ליך׳ אזן אזן די ווינטש נטטלבר אזוים אזן אויב.

טאזן ׳ווינטאפל לבבט . . .׳ לוזן אזן לבבן — אלטאנאך 1951.
אדוינבראבן אזן ׳פריבט אזן ווינט לוזן׳ לאנדאן. בוואבן וום דער נאראי־
פרעב לוכוך דאס ווינ־אבריקן אפטטוואל אי בריטין.

׳ווינטאפל לבבט . . .׳ נישט וום קוך קלאלת. נישט וום קוך אויב־
דוך אויב טראבע־ביבן. נאי וום ווינ אוינטלער. וואס קטבן וזבן אויב־
בטטיבטבן אויב טאויבנטש אוטטוב. ביבן וויזן. אז כאטש באטבטש לאר־
טוכש אזן ביבערליבן לוטט־ראטבטבה טוום ווינטאפל אזן דער ציט אזן
דער לבבטער טלוטה, כאטש דער ׳בוראפעיב׳ אזן ד׳ ניי־אויבנטבטש
נבוים אז בבטטרע טטאט־טיל׳; כאטש אוטטיבטוב. אטיולאבע דבוזבע.
דאבע אזן אפלבליבטוב אזן אטאליב נאבראטלב. באפאלטטיבע אזן קל־
טוראויבאן — ווינטאפל לבבט . . . ביבן אויך ווין: ׳ווינטאפל
לבבט . . .׳ — ווים א פרוס ׳ —אויך ווי נבלבבט׳.

קוקט וזן זוך אבער אז דאס דאוון אלטאנאך ווים דאס טיטאט טער־
בלאט. דאס קוראן באטבידבטאט אריבער אזן דעוואקער אזן דאס טילויבן
אבוואלב אזן בויי־אן־אבוואבע בוכבים אויך קטאט בוזאן בויי הבורים דאבן.
טאטט נזן בוזי לאנבן טכלידן טולוב. אז ווינטאפל. דאס ווינטש ווינטאפל
אז בטאט כבוזן. אז אז דאס דאוון וואוון טאט דאבן בלבבט ווינדים ווים בא־
דאבן. בבטיל אזן ווטטרובן. אז טאטט אזן דערבילער דאבן זא אזן דער
בבוזיבטער אבקאטים פרובירט אויך דאס בטטאן אזן אויטוזדיבן ווינק
ווינטאט אזן חלומות הער בא דאס ניטט בלקאטט אויטוואלן. וי וואריט דאטבר.

• • •

(״שמואל—ו״ג ושם.)

(״ושמואל—ושלמה.״) שנאמר כאן (״ושמואל—ושם״) אל ראובן כאשר ״ושמואל—ושלמה שנה.״) שנאמר אחד אל ראובן כי ושמואל—ושם״) אל ראובן כי ושמואל—ושם״) אל ראובן כי ושמואל—ושם״)

פיאנער פון ציונזם אין דיישלאנד. פראפ. הייניך לעוע, נעפשטארבן אין חיטה אין עלסקר פון זש יאר

ד'אז אסאריטש נעפשטארבן אין הפסטשאל „אליזע" אויפן תר הכרמל אין חיטה. פראפעסאר הויניך לעוע, אריגער פון די עריטשע פונקציע פון ציונזם.

פראפעסאר לעוע אז נעבוירן נעוואָרן אויפן טויש פון ז טשעש „יידיש־דייטשע טאגליך" אין בין 11'טן לעכטמ'יאר הפט ער זאלטיטש נעזוכט פון קין יסיסקים. פון דער יוגנד אן אז ער נעזינן ז כתובה. דיך שפונקענן בים לעזינן אין אז נעזינן דיער טליסיק. ער הפט דיך קינטאל נישט נעפוילט בים ז חריטותיקן שפל אין פים דין אייזעלן כארשטער. עס יקנען נישט אריבער קין עטלעכע יאר אין פ'הפט דיך אין אים דעזיתקט דער כאפאלטער נעפיל. צוערשט אז עס נעזינן דער נעפיל פון יידישער רעליגיעזקייט. ער הפט אנגעהויבן צו ניין אין שול דאוונען אין שוי אויס הפט דיך דין טישער רעליגיעזער נעפיל האסקאלה צוזיפונאפט בים דעם נאציאנאלן נעפיל הפט אים נאר ניך כארשאפט אינגאנצן.

פראפ. לעזיך הפט אנגעהויבן אויטן כשקה. הפט ביי אזוי אז נישט שיל דאָ אויטן נעבויט פון רעליגיעזן דעגען אין די הייזן פון די ציון־טרעגער. פראפ. לעזיך הפט נעפאפט דעם ניסטיקן ביכיזם אין דייטשלאנד אז נישט פון מזרחי. ער הפט ז פר נעפאלגן דעם הרב מאיר בערלין אין זיין זשורנאל „העברי". הפט אין פרים אין בערלין אין די יאָרן 1909/1910.

הויניך לעזיך את אבער נישט אויפגעפשטאנען קין „פאלעסטינער". נאר ז „פאלעסטינער". וויקריק פון דער נאכוי ז קאנגרעסאיזיקער מעגטע. אין וי נאר עס הפט דיך בייי אים אויפגעקעגט דער נאציאנאלער נעפיל. הפט אי דיך פרגעהויבן צו פארשטאנען אבער דער בוקנטעס פון די יידן, אין הפט נישי אי הפט דיך אריינגעפארבט אז אי נעטינען צו דעם אידעיזם אינגאי ויעלן הפבן ז קיום נאר דאו. בעת די יעלן בעפאלטים אין קילטרעל אויפגע־ לעבט הערן אין דייטי אכאליכער היפ. בעת די יעלן דיך דאוים קינען אויפ־ דאלטן וי קרי־ארבעטער.

כיי די אויטת הפילם דינען נאבעץ ליטעראריטש צוזיהן אויטנישטען אידי דעם נאמן פון רעליגיעזן בעפיל. אבער די נאבעץ תכלית „ישראל" דינע ליפע־ ראטיי דעמאלם אין דייטשלאנד הפט נישט באטריידים דעם יזגבי לעזיך. אין אי פר הפט קיין דעמאלם נעזוכט צו שטודירן צליטיק קבלה אין הפיזות כדי צו נעפינען דאוים דעם קיאל. אזוי הפט פי נעזוכט. בין פר אין נעפינען צום רע־ ליגיעזן ציונים.

ת לעזיך אז נעזינן אויך דער פיאנער פון הקבוצאים אין בערלין. קינטע־

בן־גוריון אין ניסאן הערן דעם 31טן יאנואר 1930 אבונעמעט אלס נוכפי־ נאטאר אין די ליסטע פון 14'טען יאנואר 1930 דעם פאלנער אויס:

דירעקטארן: אסיטיקין. בערלין. נראשאוסקי. בן־גוריון. קאפענלאזאן. קענוק. חלקי. זוכאוויצקי אין שאקען. נוכערנאטאר איז נעזינן טאקע אין אין קאנטראל־קאמיטעט זיינען נעזינן: נרשענאק. סענטשק. קאפלאן. נריבנים. י. ל. מיטשאל. מיטל ראבינטטרייך אין חייפאבאן.

די ליסטע פון דירעקטארן פון 11'טן יאנואר 1943 איז נעזינן די וועלבע זיי פריער. אבער אן ס. ס. אסיטיקין. וועלכער איז דעם 3'טן אקטאבער 1941 נעשטארבן. אין קאנטראל קאמיטעט הערט אויטן שרט פון פארשטארבענעם ראוונשטרייך באשטימט צוטיל שנאראק.

דעם דאקטאנט פון 30'טן אקטאבער 1942 זיינט נאר אויך ז דירעקטארן. די פריער דירעקטענט אן אסיטיקין. וויבאלד אלע פון אי נעבליבן לייזיק. בך נזינן אין קאנטראל קאמיטעט אין אין קאנטראל קאמיטעט וכענן נעבליבן די וועלבע נישנלייזקי.

דעם דאקטאנט פון 5'טן אפריל 1944 זיינט אויך אין עזרעיזנ: עס הערט באשטימט דער נישטער דירעקטאר. שמואל אסיטיקין. יעקי זין פון מנחם.

אין דער ליסטע פון אפריל פעלט עטרוק. וועלכער איז נעשטארבן אין אין דער ליסטע פון 3'טן מאי 1943 זיינט באצייכנט דער טויט פון כעזל קאצנ־ נעלזאן.

די גאל פון די דירעקטארן אין דעם 23'טן אפריל 1946 נפטכנטט נע־ וואָרן אויף 11: דר. א. נראשאוסקי. כערלין. בן־גוריון. טשקען. ש. אסיטיקין. וועלקי. זוכאוויצקי. יעקב זון. יוסף יאנאטקי. אברהם קאסטנבוים אין אברהם האראנטשיק.

אריקק וואכן נאר דער אכטטשאנג פון דער מוינת־ישראל אין אריק־ נשטראכט נפוארן ז ניק ליסטע (23'טן אפריל 1948) די דירעקטארן וכענן נעבליבן די וועלבע אין נאר אויטן שרט פון טאקען אז נפקטכן דניאל אויס־ כצי. פלק. בינן אויטכם פון יאנאוצי. וכענן ביינער פון ארץ־ישראל אין חזינען אין ארץ ישראל. אין קאנטראל קאמיטעט וכענן נעזינן: נרשענאק. פשה טערטשק. אליעזר קאפלאן. יצחק בן־צבים. יהודה לייב טשראפק אין מרפ. חייצמאן.

דאקטכנטען נאר דער נייגונג פון ארץ ישראל שטרייכן אנטשר. אז דער דירעקטאר דר. א. נראשאוסקי (זיינט העבריידים — נרונט) אין דער טעק דעמאר לעזי נאטליזיצר וכענן אויספארדים נפוארן. צו אטטערשרייבן נאר דעם קין קיוט לישראל לויטשצי.

אמאריזמען

ייִנע ומנע אינדיוידואליסטיק אבער קיינשפל נים שפּ.

* * *

ניכער קאן דער מענטש דך דערוועלבן טויזנט נעלות אריינער דך בפּ׳ מיינען מן אין חסרות.

* * *

נעמינען אוי די שטימע מן דער נשמה. אין ליידנשאפט אוי די שטימע מן קערפער ; אין בייזע באדינן יד.

* * *

דער מענטש קאן הערן כאן פלאץ. דאפּ פר ווייל אין קאן ; אבער דאפּ נאר חצלן טאפּ פלאץ. דאפּ פר קאפּ נים.

* * *

כענטינן פארבינדען די צייט. אבער צייט באפּצעלט דאפּ כענטער.

* * *

צוזייטל אוי דער אנהויב מן תורה אין תכלה — ביים ערשטן וואפּ נאפּ. ביים צווייטן פארנעכטיקט כפּן.

* * *

צוזייטל פארנינטפּט פלאץ אבער וין קיינשפל נים.

* * *

דערפארשונ אוי פאפּ אנהויב לערנבוך. בפּת פ טוך בלייבט בלויז פ דער פארשונ.

* * *

פארשן זייי אשטונם מן הערן קלוג: (א) נאכדענקן ; וואפּ אוי דער אייי וועלפּר הערן ; (ב) נאכשפּ. וואפּ אוי דער מיינונג הערן ; (ג) דערפארן. וואפּ אוי דער שוידערטפּער הערן!

* * *

דער מענטש בלאנדושפּט כלימן פר וואפּ אין שטרעבט. אבער פר לעבפּ דאפּ. וואפּ פר הערט אויף צו וויכן אוי שטרעבן. דעמאלט אוי ער טויט.

* * *

רעם בוך סטעטעבער, 1940, זיך אין לאנדאן אין נעזעלן נעבאכט.
„די ציוני. די ייִדישע הקבצויסטני — די אינטערעס יידישע לעזער
אריבערנעם אין אירשפּאנ! — דערמיט איז דערשינען דאס ערשטע העפטל. עס
האט אפּילו ניטא נעטורפֿט קיין נומער אויף זיך. יעדעס יעמיר האט דען נע־
דאכט, דערמיט בשעתן בלין. זיין נאנץ לעבן איז נעסטאנען אונטער מיטר.
אז מיטאג נאך א טעטער צוזיי ארויס, אויך קיין נאכטן האט דאס העפטל ניטא
נעלאזן, ווייל בשעת מלחמה איז ניטא דערלויבט נעווען קיין ניין אויסנאבעם.
אין סוף דער ערשטער טעטי. אין נאכטלאנער הויזאל איז נעכאפט
נעווארן בעפור מען א השלבע שפּה — די נאבעע אויסלאנט. האם איז באשטא.
נען מען נוט עקסטראלאן!
זי נלויבען נאנען דערשינען אז א נאכט! יעדער טעטי האם לויט זיין
אינזאלט כאטשטען זיין סוף אין שטאם! נאר דער נלחמה. באלד אין די ערשטע
חדשים. די נאר 5 אין דערלויבט נעווארן. איז דער וטירנאל מאדנעקומען
נעווארן. כהנא מאכשפּלא — 10 זיינ. אויך די אויסלאנע איז מאכשפּלא נע־
ווארן נון נוט אויף נאס אין דאם צישטרויקע קינר איז ויטרא עמו כישראל!
-לשון אן לעבן! אין 5 אין נעווען א די נישט את עבמו!!
לעזן אן לעבן — א די שרוך עם אין דא. אן אלטוטר יעקב סיטן
יידיש לעזן אפּאס. אין ניטן יידישלעבן לעבן — נאר שוערער די נעווען!
דער וטירנאל האלט שוין נאר 19 זיינ אין סוף דער אויסלאנע. אי איך
בין אכאל נישט עם טרעפּם אפּאס לייענר ווידר פּסח! לא עליכחיך בליבם
א שפּאר ביסל ארבער. אין דער חיפּש אויב עם דאם חייבער אפּי בין בי אין־
דער אויסלאנע. אין די ווילנער טרום וטירנאל העלן ניטא בין בחות חמוך.
מיר זענען ניטא מער נאאיז אויסנאפּארדן די קאנטאלקסיס. אין די
נעזעלנאפּטלקסיס. וויל א כרוך קיין קין דאפּס בכלל ניטא — די חילן
נאכט א לעבן אין -דעטראיטי! מיר ווייזן נאר נד דיך אליין בי די אפּר
יחידים. דאם באשטן דיך נאר אלוס יידישן האפּס. אלוס יידישע קולטור. מיר
דענען דיך אויך ארבער דאם צוזייט. מיר קאנן דיך אויך ארבער אין צוזיין
אין מיט אלע כוחות נאפּער די לעפּטע! באשטן מיר דיך הייפּער. אכטונג
אין אויפּזוואלנן — כנל אפּאל אין עם פּאר אכט א נרייפּער יום טוב. אז מיר
האבן די מולע עלוי יאר אויסנאלאנט. אין דאם אליין אין ערין א נעזיכט פּאר־
הינקרונג אז מיר העלן הייפּער אכטיק—100 נוזעלן אין א דערהייכטע.

מישטיילונגען אויבר די קומענדיקע שבת-נאכמיטאגם

(אין בעריאריבאראן מעטלמעם 33 בעריבער מסריט אד. — 1 א ייִנער)

שבת. דעם 1'טן מעפּטעמבער — קילמה אויסקוואר אינבר ישעהו.
שבת. דעם 8'טן — א מרי־פּיקניק — ביקטש. מיטוך. מיימי אין ויבין.
שבת. דעם 15'טן — דר. יעקב ת. מיטלים אינבר יטראל.
שבת. דעם 22'טן — א דעלין מין דין אמעריקע־נסיעה.
שבת. דעם 29'טן — דער טראדיציאנעלער יום נוראים שבת

בן אורי. 14 מארטען מטריט ח.ו.
זונטאג. דעם נרישן מעטטעמבער. 8 שיינר
ימים נוראים אין דער יידישער ליטעראטור
עס בשטייליקן זיך: כהנא עיבר י. ביטטש. אליהו מאלטשא. ב. דובין. מכוח.
וויטטראפּ. רחל מיטטין. מאדרין: א. ב. שטענדל.

די מעדיקאציע פון מילישע יידן אין ענגלאנד
וויל דערכיט מען צו זיכן אירע מיטגלידער אין
שייכוי צו די דאזיגן נעזעצן ווייטר פּרעציז.
די ניע אדרעס נעווארן זיך אין
71 Compayne Gardens, London, N.W.6
Maida Vale 6049

א האנציקן מזל טוב

צו דער חתונה פון ענבי ארי׳ אין נוטלמית וויטשטן מיר חתנים מזן בייזע צוזיים. די מסחילע וויבטן אין טרוסט. א האנציקן
מזל טוב.

א. נ. שטענדל
אין נאמן שטענדל אין מרי׳

חוונטשן צום נייעם יאר

חער סם דאם נאך ניטא נעווען נכטיקט קיין נייעיאר חוונטש. קאן עס נאר נאך
אין קוטקוריקן נוטער. שיקט עם צו. עס חעט זיך א שטיקל הילף מאר אונזער
פּרבקע. וויל מיר נויטיקן יד אין יקזן מוטטטן ביטראנ.

צו די אבאנאמענטן פון „לשון אן לעבן"

מיר בעטן אלע אבאנאמענטן פון „לשון אן לעבן" צוצושיקן דעם אבאנא־
מענט אפּצוגל. מיר זכטן ווידר נפּטקט אן מיר נויטיקן יד אונם נעלד. כדי
דער וטירנאל זאל קומען חיינטער רעגילריצנד.

אין אלע צביונים. אוטרופּטם אין נלישטיטנען בעטן מיר ויך צו וחפּטן
אויף אדרעם פון אונזער טעקרעטאר:

A. RUBIN, 17 Putney Road, Enfield, Middlesex
Phone: Waltham Cross 3713

לשון און לעבן

חורש ושורנאל פאר לעזראטור, מעמעטר. קונסט און קולטור.

נומער זעקס (מאנאט ציוון) ירושלים ת"ש [1951] לסדרה

דערמעטיגט פון א. ל. שטיינבערג

אינהאלט

4	...ער	דער טאג (נאכט) בין דער אפעראטיר יחיעל המלאך לחנוכה פון קיפור
5		[illegible]
6	ר. ל. שרן	ר. ל. שרן [illegible]
7	ר. ל. שרן	[illegible] (לידער)
13	ר. ל. שרן	[illegible]
15	אליעזר שפיראנסקי	[illegible]
23	נחמ. שמולעוויטש	[illegible] (נאוועלע)
28	ר. ביטשע	[illegible]
29	שלמה שיינבוים	[illegible]
30	א. שיינקין	[illegible]
32	א. שפרינג	[illegible]
33	א. שפרינג	[illegible]
35	זיי. יקיר ר' מיכאלס	[illegible]
44	שרית שניידרס	[illegible]
49	ר. ל. שטיינבוים	[illegible]
52	יעקב חיי יעקבי	[illegible]
53	ר. ל. שרן	[illegible]
61	ר. רעזניקאוו	[illegible]
64	מענדל הכהן	[illegible]
66	יעקב חיי יעקבי	[illegible]
68	א. שפרינג	[illegible]
71		[illegible]
74		[illegible]
76		[illegible]
77		[illegible]
78		[illegible]
86		[illegible]
90		[illegible]

פריים 1 שילינג און 6 פענס

אבאנעמענט־פריים — 12/6 פאר 6 נומער
אין אמעריקא — 5 דאלאר פאר 6 נומער

אלע כאפל־נומערס לכבוד די סוף סיזאנס

By Appointment, Dealer in Antiques to H.M. Queen Mary

CAMEO CORNER

ALMANAC OF JEWELS

exhibited monthly in the main window

January	Renaissance Jewellery.
February	Boxes.
March	Sculpture by Mosheh Oved.
April	Jewels by Sah
May	Stuart Jewellery.
June	Children's Jewellery.
July	Cameos and Intaglios.
August	Georgian and Victorian Jewellery.
September	Antique Jewish Ornaments.
October	Oriental Jewellery.
November	Precious and semi-precious Stones.
December	Devotional Jewels and Christmas Presents.

26 MUSEUM STREET, LONDON, W.C.1

Museum 9401

CLOSED ALL DAY SATURDAYS

LEYTON KNITWEAR CO. LTD.

MANUFACTURERS OF KNITTED GOODS & SPORTSWEAR

IMPORT - - EXPORT

518 Lea Bridge Road - Leyton, London, E.10

Telephone: STAmford Hill 2218

IDEAL TRIMMINGS LTD.

Manufacturers of Shoulder Pads and Fancy Goods

Prompt Deliveries

118-120 CLAPTON COMMON, LONDON, E.5

Published and Edited by A. N. Strauss, 50, Philpot St., London, E.1

Printed in England by the Norvik Press, 120-121 Cavell St., London, E.1